

металів, які розміщені власником або третьою особою на рахунках власника на договірних засадах, на визначений строк або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладникові (або за його дорученням іншій особі) відповідно до умов договору та чинного законодавства України.

Висновки. Підсумовуючи викладене можна відзначити, що поняття “депозит” є більш ширшим ніж поняття “вклад”, хоча ці поняття використовуються, як в юридичній, так і в економічній літературі для характеристики внесення грошових коштів та інших цінностей їх власниками або третіми особами до фінансових установ.

Література

1. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посібник. – К. : Знання, КОО, 2000. – 243 с. – (Вища освіта XXI століття).
2. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
3. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / С. В. Мочерний [та ін.] ; за ред. С. В. Мочерного. – Л. : Світ, 2005–2006. – Т. 1. – 2005. – 616 с.
4. Банківські операції : підручник / за заг. ред. : А. М. Мороза. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с. – Бібліогр.: С. 595–599.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003, № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
6. Словник сучасної економіки МАКМІЛЛАН : словник / Ред. Девід В. Пірс. – 4-тє вид. – К. : АртЕк, 2000. – 640 с.
7. Банковское дело. Экспресс-курс : учеб. пособие для студ. вузов / Финансовая акад. при Правительстве РФ ; под ред. : О. И. Лаврушина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : КноРус, 2009. – 352 с.
8. Банківські операції : підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. – Т. : Вид-во ТНЕУ “Економічна думка”, 2009. – 696 с.
9. Экономический словарь : 14500 терминов / под ред. А. Н. Азрилияна. – 2-е изд. – М. : Ин-т новой экономики, 2010. – 1152 с.
10. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
11. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7.12.2000, № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
12. “Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами” : положення Національного банку України від 3.12.2003, № 516 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
13. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 т. / за ред.: О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – Т. II. – 1088 с.

УДК 368.5

М. М. АЛЕКСАНДРОВА, І. В. ОРЛОВ
Житомирський державний технологічний університет

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасні вимоги до страхових компаній, що здійснюють страхування в аграрній сфері економіки України, запропоновано їх покращання у відповідності до сформованих напрямків розвитку вітчизняної системи страхування в умовах державної підтримки сільського господарства.

Modern requirements for insurance companies that are functioning in the agrarian sector of the economy of Ukraine have been considered, its improvements in accordance with the lines of development of the national insurance system under conditions of government support of agriculture have been proposed.

Ключові слова: система страхування, державна підтримка сільського господарства, вимоги до страховика.

Вступ. Необхідність забезпечення продовольчої безпеки держави, важкий фінансовий стан вітчизняного сільгоспвиробника, значний вплив погодно-кліматичних та інших ризиків на виробництво, низький рівень державної підтримки, невелика ємкість страхового ринку України та мала потужність страхових компаній зумовлюють потребу у встановленні певних організаційно-економічних вимог до страховиків, які здійснюють страхування сільськогосподарських ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових праць за даним питанням (В.А. Борисової [1], О.О. Гаманкової [2], М.Я. Дем’яненка [3], Н.М. Внукової [4], Р. Шинкаренка [5] та багато інших) свідчить про розмаїття поглядів щодо формування вимог та визначення стану вітчизняних страхових компаній. Проте, не-

достатньо уваги приділяється систематизації та напрямам посилення специфічних вимог щодо страховиків, які функціонують в аграрній сфері виробництва.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз існуючих та пропозиція напрямів покращання організаційно-правових та фінансово-економічних вимог до страховиків аграрної сфери в умовах державної підтримки сільського господарства.

Результати дослідження. Сільськогосподарське страхування з державною підтримкою здійснюється в багатьох країнах. Цьому сприяє необхідність продовольчої безпеки, загроза надлишкової міграції сільського населення, створення національних програм страхування та інше. При цьому значна увага приділяється формуванню законодавчо-нормативного поля функціонування страхових компаній та організацій.

Вітчизняне законодавство висуває мало вимог до страхової компанії, яка пропонує страхові продукти в галузі сільськогосподарського страхування. А до кваліфікації персоналу взагалі відсутні будь-які вимоги, крім певного рівня освіти (економічної чи юридичної) директора, заступника та головного бухгалтера. Проте, у штаті страхової компанії, яка здійснює страхування сільськогосподарських ризиків обов'язково повинні працювати спеціалісти аграрної галузі, наприклад, агроном, інші фахівці, які можуть правильно розрахувати тарифні ставки, здійснити відповідні розрахунки для здійснення страхової виплати, виконати процедури оцінки збитків.

Всі вимоги до страховика, який здійснює страхування сільськогосподарських ризиків можна розподілити на організаційно-правові та фінансово-економічні. Зміст зазначених вимог наведено у таблиці 1 [1, 2, 5–7].

Таблиця 1

Вимоги до страховика, що здійснює страхування сільськогосподарських ризиків

№ з/п	Вимога	Зміст вимоги	
		фактично	пропонується
1	2	3	4
Організаційно-правові вимоги			
1	Законодавча база	Загальна	Спеціальна законодавча база з питань страхування в аграрному секторі економіки України
2	Організаційно-економічна форма страховика	Господарське товариство, крім ТзОВ	Акціонерне товариство, товариство взаємного страхування
3	Резидентність	Резидент	Резидент, вітчизняний страховик, у т.ч. й з іноземним капіталом
4	Кількість засновників	Обмежена	Не обмежена
5	Ліцензування	Ліцензія на здійснення майнового страхування	Окрема ліцензія на здійснення страхування сільськогосподарських ризиків
6	Склад фахівців	Не встановлено	Агрономи, економісти та інші фахівці в галузі сільського господарства
7	Кваліфікаційні вимоги до страховика	Наявність вищої відповідної освіти у директора, заступника та головного бухгалтера СК, сертифікація аквізиторів	Окрім зазначених, наявність фахових галузевих сертифікатів відповідності у працівників СК
8	Страхові продукти по страхуванню в рослинництві	Наявність розроблених страхових продуктів та затверджених правил страхування у кожного окремого страховика	Крім зазначеного, використання стандартних страхових продуктів та процедур у процесі страхування за субсидійованими програмами
9	Управління та нагляд	Мінагрополітики та продовольства, Державна казначейська служба, Податкова служба, Антимонопольний комітет, органи статистики, уповноважений орган – Держфінпослуг тощо	Окрім зазначеного, Державна агенція з управління сільськогосподарськими ризиками, Бюро страхових експертиз, інший адміністратор
10	Звітність	Спеціальна звітність за сільськогосподарським і субсидійованим страхуванням відсутня	Надання спеціальної звітності за сільськогосподарським та субсидійованим страхуванням страховиком та уніфікованої статичної інформації до органів статистики агропромисловими підприємствами щодо страхування сільськогосподарських культур
11	Співпраця з державою за формами бюджетної підтримки сільгоспстрахування	Відсутня	Необхідна
12	Перестраховування	За рішенням страховика	Обов'язкове
13	Участь в галузевих об'єднаннях страховиків	За рішенням страховика	Обов'язкове у Всеукраїнському сільськогосподарському пулі
14	Зв'язок СК із фахівцями аграрних організацій та наукових установ	Відсутній, за бажанням СК	Необхідність встановлення обов'язкового зв'язку у різних формах (наприклад, впровадження нових розроблених продуктів та технологій їх реалізації, систематичне проведення науково-практичних семінарів, підвищення кваліфікації та стажування працівників, отримання фахової освіти, наукове підтвердження програм розвитку тощо)

1	2	3	4
Фінансово-економічні вимоги			
1	Статутний капітал	Не менше 1,0 млн євро в еквіваленті (відповідно і для страховика ризикової сфери)	Значно збільшити за рахунок капіталізації прибутку СК або додаткової емісії акцій – до 10 млн євро в еквіваленті
2	Страхові резерви	Обов'язково створювати резерв незароблених премій та резерв заявлених але не виплачених збитків (RBNS і IBNR) та в добровільному порядку – резерв ризиків, які ще не минули, резерв збитків, які виникли, але не заявлені, резерв коливань збитковості, резерв катастроф	Резерв коливань збитковості та резерв катастроф створювати обов'язково, а також за рахунок перевищення зібраних премій над здійсненими виплатами формувати додаткові резерви, які зберігаються на окремому рахунку та використовуватимуться в несприятливі за погодними умовами роки
3	Порядок розрахунку страхових резервів	СК самостійно обирає один із чотирьох методів розрахунку резерву незароблених премій, IBNR розраховується методом фіксованого відсотка	Встановити для розрахунку резерву незароблених премій застосування паушального методу – 1/24, RBNS утворювати на основі обліку кожної заяви страховальника щодо страхової виплати, передбачити в ньому частку перестраховиків, IBNR утворювати ланцюговим методом, як більш точним порівняно з іншими
4	Принципи розміщення страхових резервів	Закріплено загальні принципи: безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості	Визначити пріоритетність принципів, визнаючи опорним принцип ліквідності
5	Напрямки розміщення страхових резервів	Вимоги встановлені, але не виконуються та не контролюються	Обов'язковий розрахунок нормативу відповідності розміщення страхових резервів вимогам законодавства
6	Платоспроможність	Наявність сплаченого статутного капіталу, створення достатніх страхових резервів, наявність гарантійного фонду, перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним	Існуючі вимоги доповнити встановленням маржі перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним
7	Розподіл частки інвестиційного доходу на користь страховальника	Відсутній	Необхідно запровадити розподіл частки інвестиційного доходу на користь страховальника за аналогією із нагромаджувальним страхуванням у разі відсутності реалізації ризику
8	Участь держави у фінансовій підтримці агрострахування	Практично відсутня станом на 2011 р., хоча у держбюджеті на 2012 р. запланована	Необхідно законодавчо закріпити на постійній основі

На сьогодні вкрай важливим є посилення та удосконалення вимог щодо страховика, який здійснює страхування сільськогосподарських ризиків при виробництві сільськогосподарських культур. Сучасну страхову компанію, що здійснює страхування сільськогосподарських культур, необхідно розглядати як відкриту систему, що взаємодіє із зовнішнім середовищем, до якої висуваються певні вимоги та встановлюються умови функціонування з метою забезпечення стійкості сільськогосподарського виробництва, продовольчої безпеки України та сталого розвитку економіки держави в цілому.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропоновані напрями покращання вимог до страховиків аграрної сфери сприятиме підвищенню рівня довіри до страховиків, розвитку всієї системи страхування сільськогосподарських культур із державною підтримкою. Остання а нашу думку, повинна містити такі основні напрями:

– можливість участі держави в страхуванні. Необхідно передбачити можливість використання державних ресурсів у системі агрострахування за умови, якщо збитки носять надзвичайний характер, щоб зняти непомірний тягар із страхових компаній;

– види страхових послуг. Необхідно чітко встановити перелік тих видів страхування сільськогосподарських ризиків, що будуть охоплені державною підтримкою, визначити місце страхування сільськогосподарських культур в загальній системі класифікації видів страхування, при цьому виділивши сільськогосподарське страхування в окремий вид страхування, а страхування сільськогосподарських культур в окремий підвид;

– організаційні моделі страхування. Необхідно на законодавчому рівні закріпити дві моделі сільськогосподарського страхування: агрострахування комерційними страховими організаціями; визначити принципи, цілі, задачі їх об'єднання в сільськогосподарські пули, вимоги до такого пулу та його учасників; страхування сільськогосподарських ризиків шляхом створення товариств взаємного страхування; визначити основні критерії їх роботи, регіональні форми їх співпраці, умови взаємодії таких товариств із страховими пулами;

– умови здійснення страхування відповідно виду страхового продукту. Для використання державної підтримки необхідно розробити типовий перелік страхових ризиків, страхових подій та страхових випадків, порядок визначення страхової вартості та узгодження страхової суми, встановити норму страхового забезпечення за такими страховими продуктами, терміни укладання договорів страхування із державною підтримкою, порядок визначення страхового збитку, розрахунку страхового відшкодування та здійснення страхової виплати;

– пільгові умови отримання банківських кредитів на страхування сільськогосподарських об'єктів;

– порядок та умови здійснення державної підтримки. Для визначення обсягу допомоги з бюджетів різних рівнів необхідно розробити перелік показників ємкості страхового ринку (у тому числі й місцевого). Також важливо закріпити варіанти виділення бюджетних коштів (компенсації вже за сплаченими страховими преміями сільськогосподарським підприємствам, дотації на їх оплату, субсидіювання страхових внесків), частку держави у страхових внесках, терміни виділення бюджетних коштів, адміністрування розрахунків та використання бюджетних коштів тощо;

– порядок використання коштів загальнодержавного, страхового та перестрахового резерву на відшкодування збитків в рослинництві від стихійних лих;

– розробка нових страхових програм та страхових продуктів, проведення поетапного, модульного страхування відповідно не тільки стадіям технологічного циклу вирощування сільськогосподарських культур чи тварин, а й всього виробничого циклу та економіки господарства в цілому;

– підготовка спеціалістів в галузі сільськогосподарського страхування;

– вирівнювання інформаційної асиметрії щодо здійснення страхування шляхом формування відповідного інформаційного супроводу договорів страхування сільськогосподарських ризиків.

Література

1. Борисова В. А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова, О. В. Огаренко. – Суми : Довкілля, 2001. – 194 с.
2. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навч. посібник / О. О. Гаманкова. – К. : КНЕУ, 2007. – 328 с.
3. Дем'яненко М. Я. Методичні рекомендації по страхуванню сільськогосподарських культур з державною підтримкою / М. Я. Дем'яненко, О. Є. Гудзь, С. А. Навроцький. – К. : ННЦІАЕ, 2009. – 134 с.
4. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін. ; за заг. ред. Н. М. Внукової. – Х. : Бурун Книга, 2004. – 376 с.
5. Шинкаренко Р. Квалификационные требования к страховым компаниям, которые участвуют в программе субсидирования агрострахования [Электронный ресурс] / Р. Шинкаренко // Информ.-аналит. ресурс по вопросам страхования и управления рисками в сельскохозяйственном секторе. – Режим доступа: http://www.agroinsurance.com/ru/agribusintss_insurance/?pid=4692.
6. Закон України “Про страхування” від 7.03.96 р., № 85/96-ВР [Електронний ресурс] / База даних “Законодавство України” (веб-сайт ВРУ) – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%2F96-%E2%F0>
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003, № 435-IV [Електронний ресурс] / База даних “Законодавство України” (веб-сайт ВРУ) – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>.

УДК 369.013.3:331:364

Л. Б. БАРАННИК

Науково-дослідний фінансовий інститут
ДННУ “Академія фінансового управління” Мінфіну України, м. Київ

КОРПОРАТИВНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦЮЮЧОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджуються проблеми становлення та розвитку корпоративного страхування в Україні. Розроблено ряд практичних рекомендацій щодо розв'язання даних проблем, зокрема, ряд пропозицій відносно податкових пільг для підприємств, що запроваджують корпоративне страхування.

The problems of formation and development of corporate insurance in Ukraine are considered in the article. A number of proposals for the decision of these problems are worked out too, in particular, tax benefits for the enterprises that use corporate insurance.

Ключові слова: корпоративне страхування, соціальний захист працівників, фінансові переваги, соціальний пакет, пенсійне страхування, медичне страхування, страхування життя.

Постановка проблеми. Історія зародження та розвитку корпоративного страхування органічно пов'язана з європейською цивілізацією і розвитком капіталістичного способу виробництва. Ідеологія нового класу – буржуазії поступово сформувала суспільну думку про обмеженість масштабів соціальної допомоги малозабезпеченим громадянам. Так було взято курс на мінімізацію державної соціальної допомоги.